

DEZVOLTAREA GÂNDIRII CRITICE LA LECȚIILE DE FIZICĂ

Angela CHIRTOACĂ¹, Stela BALAN²

¹Școala Profesională nr. 1 din Chișinău, ²Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Dimensiunile schimbărilor care se petrec în societatea contemporană reprezintă o provocare serioasă pentru cei a căror sarcină este să-i pregătească pe copii pentru secolul al XXI-lea. Cadrele didactice se confruntă cu problema de a-i pregăti optim pe elevi pentru a reuși, pentru a fi prosperi și productivi într-un viitor pe care nu-l putem prevedea în detaliu. În lucrare se prezintă metode și tehnici moderne de instruire care fiind aplicate la lecțiile de fizică contribuie la dezvoltarea gândirii critice a elevilor din școala profesională în domeniul confecțiilor.

Cuvinte cheie: gândire critică, proces de învățare, tehnica SINELG, tehnica ciorchinului, etc.

1. Introducere

Ce este gândirea critică? Aceasta din urmă semnifică de obicei deprinderile de gândire logică și argumentare, care-i ajută pe elevi să citească cu atenție textele, să analizeze și să argumenteze idei. Este un proces activ, coordonat, complex, care presupune că gândești în mod autentic la ceva. Este categoria unor metode de instruire care ajută elevii să învețe activ, să gândească în mod critic și să lucreze în cooperare.

2. Crearea cadrului necesar gândirii critice

A învăța să gândești critic la lecțiile de fizică este cel mai bine atunci, când astfel se abordează cunoștințe noi, ca și cum această abordare ar fi parte a programei sau un rezultat previzibil al acesteia. De fapt, din dobândirea deprinderilor practice în mod izolat, pe de o parte, și memorizarea cunoștințelor teoretice, pe de altă parte, și rezultă gândirea critică. În procesul de instruire la fizică interacțiunea „profesor - elev”, are o importanță deosebită, în cadrul căreia, profesorul are menirea de a motiva elevii să contribuie la dezvoltarea propriei personalități, la asimilarea întreg universului de cunoștințe pe care trebuie să le posede fiecare elev. Pornind de la faptul, că fizica reprezintă acea disciplină cu profil real, care studiază fenomenele fizice existente în natură și necesită răspuns la întrebările ce apar la fiecare pas, această știință precisă nemijlocit contribuie asupra faptului, ca elevii în urma analizei și gândirii critice, să-și poată expune opiniile și observațiile. Important este, că elevii trebuie să accepte ideea că ceea ce cred și asupra ce reflectă ei are valoare unică și este o contribuție proprie la înțelegerea mai bună a conceptelor discutate. Fără încredere în propria lor valoare și demnitate, elevii vor refuza să se implice în gândirea critică[1].

Pentru a ghida elevii spre învățare, acestora li se va oferi un cadru de predare-învățare (fig. 1) bine structurat care poate fi aplicat sistematic la diferite fenomene în care elevii pot contextualiza cunoștințele, adăugând informații noi la ceea ce știu deja, pot să se implice în mod activ în învățare și să reflecteze asupra felului, în care ceea ce au învățat nou, le modifică înțelegerea și le este util. Acest cadru nu poate fi descris decât prin părțile sale componente, dar trebuie perceput ca o strategie integrată, în care se realizează obiectivele propuse prin premisa: ceea ce cunoaștem determină ceea ce putem învăța[2].

Prima etapă a cadrului amintit de predare-învățare este **evocarea**, în procesul căreia se realizează mai multe activități cognitive importante. Pentru început, elevii sunt solicitați să-și amintească ceea ce cunosc deja despre un fenomen sau altul. Prin această activitate inițială, elevii vor fi *provocați și stimulați să gândească la ceea ce știu deja* pentru a putea reflecta asupra materiei noi studiate.

Un alt element al acestei etape este stimularea elevului și activizarea lui, adică cel ce învață trebuie să fie *activ* în procesul de învățare și nu pasiv, pentru ca apoi să devină conștient de propria-i gândire și să folosească limbajul adecvat fenomenului sau temei studiate.

Al treilea aspect constă în stabilirea *scopului și trezirea interesului* pentru explorarea unui fenomen sau altuia, deoarece atunci când există scop, învățarea devine mult mai eficientă și elevii sunt implicați activ în activitate.

La etapa de evocare în vederea dezvoltării gândirii critice la lecțiile de fizică se folosesc metode ca: brainstorming-ul, ciorchinele, gândiți/lucrați în perechi/comunicați, știu/vreau să știu/am învățat, chestionarea, etc.

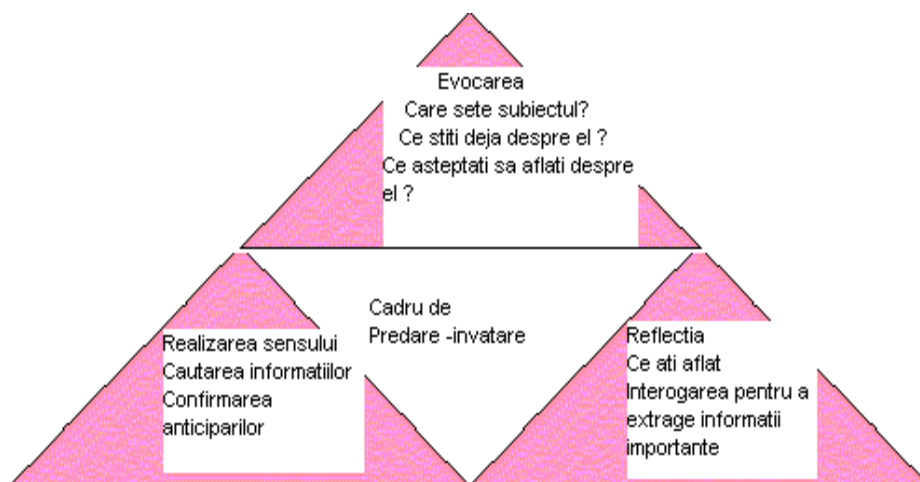

Figura 1. Cadru de predare - învățare[2]

A doua etapă este **realizarea sensului** în care elevii se familiarizează cu noile cunoștințe. Importantă este menținerea implicării și interesului stabilit în faza de evocare și susținerea eforturilor elevilor în monitorizarea propriei înțelegeri. În cadrul acestei etape elevii ajung prin intermediul lecturării de la cunoscut la nou.

Strategiile folosite în cadrul acestei etape sunt: predarea reciprocă, metoda Jigsaw (mozaicului), organizarea grafică (diagrama Venn, Tabelul T), tehnica SINELG, etc.

A treia etapă a cadrului este **etapa reflecției**, în care elevii își consolidează noile cunoștințe și își restructurează activ schemele de gândire pentru a include în acestea noile fenomene studiate. Aceasta este faza în care elevii își însușesc cu adevărat noile cunoștințe. Elevii sunt puși în situația de a exprima prin propriile cuvinte fenomenul studiat, de a genera schimburi de idei între ei, ce presupune confruntarea cu o varietate de modele de gândire, pentru construirea unor scheme noi.

Metodele și strategiile utilizate pot fi: metoda SINELG, linia valorilor, metoda cubului, turul galeriei, eseul de cinci minute, scrierea liberă, metoda Cluster[3].

Concluzii

Este de menționat faptul, că gândirea critică necesită atenție, timp, străduință, ambiție de a cunoaște și a explora ceva nou, pentru ca în urma studierii temei să se formeze o bază temeinică de cunoștințe, care să poată fi aplicată mai apoi la rezolvarea problemelor.

Bibliografie

1. Dumitru, I. *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*. Timișoara: Editura de Vest, 2000.
2. Joița, E. *Formarea pedagogică a profesorului. Instrumente de învățare cognitiv-constructivistă*. București: E.D.P., 2007.
3. Oprea, C.L. *Strategii didactice interactive*. București: E.D.P., 2006.